

Az Éden vermei

DOBAI PÉTER KÖLTÉSZETÉRŐL

Különösen fontos alkotás Dobai Péter legutóbbi verseskötete, *Az Éden vermei*. Olvasása az eredendő teljességélménnyel ajándékoz meg, mely mutatja e költészet eredendőségét is.

Dobai költészetének már az első kötettől fogva nagy a népszerűsége és az olvasótábora (ám olvasóinak többsége „titkos rajongó”), ezzel párhuzamosan szinte a kezdetektől megkísérelték költészetének költészet voltát kétségbe vonni.

Már a Dobait elsőként bemutató Csoóri Sándor fölfedezi e líra érettségét, teljességét, de hajlamos hitelt adni annak a föltételezésnek — igaz, Dobai valómásából kiindulva —, hogy „természetéből eredően irtózik az irodalomtól”, és „maga akart a műfajok helyébe odaállni”. „Versek bevezetőjéül írom ezeket a sorokat — pedig egy élet bevezetőjéül kellene.” A hozzá jóindulatúan közelítők is időnként másként olvassák a költészetét (írásait), mint ami. Kulcsár Szabó Ernő (Alföld, 1975. szeptember) Dobai korai nyilatkozataiból kiindulva utasítja ki az irodalomból egész munkásságát.

A műfajok halandóságáról nyilatkozó Somlyó György, 1978-ban, bizonyára nem véletlenül emelte ki az akkor fiatalabb nemzedékből Dobai Pétert és Tandori Dezsőt, az ő példájukat is fölhasználva annak szemléltetésére, hogy verseik csak azért „versek”, mert íróikat költőként ismerték meg, de Somlyó ezzel nem az irodalomból utasította ki őket, hanem egy új „műfaj” létezését, az irodalom új dimenzióját állította — az írásét (écriture), vagy ahogyan újabban nevezik: a szövegét.

Sokat váratott magára Dobai negyedik versgyűjteménye, mely az eddigi tizenöt könyve közül a tizennegyedik. Az első három verseskötet viszonylag gyorsan követte egymást: *Kilovaglás egy őszi erődből* (1973), *Egy arc módosulásai* (1976), *Hanyatt* (1978) és hét év múlva *Az Éden vermei* (1985).

Mindegyik könyv külön-külön igen jól körülhatárolható korszakot foglal magában, és a korszakok logikusan következnek egymásból, s így együtt is „korszakot” képeznek.

A mostani kötet különlegessége, hogy olvasása, értelmezése során az egész életművel kell — akaratlanul is — foglalkozni. Nem mintha e nélkül érthetetlen lenne, hanem azért, mert annyira szervesen magában foglalja az előző három könyv tematikáját, költészeti értékeit, eredményeit. *Az Éden vermei* nem csak kiteljesíti a költői oeuvre-t, hanem — visszafelé olvasva — hiánytalanul egységbe is rendezi. Ez a rendszer bizonyosan az elkövetkező gyűjteményeket, alkotói korszakokat is tartósan erőterében tartja majd. (Valószínű, hogy egy ilyen mű után a válogatott vagy összegyűjtött versek összegzésének is következni kell.)

Az Éden vermei majdnem mindegyik pontjáról (verse alapján) az egész életmű fölfejthető. A kötet címe, szerkezete, verseinek sorrendje (a kettő nem egészen azonos), a fogalmak, a „verstárgyak” mind-mind Dobai költészetének mélységeibe vonz. Csak körkörösén tudunk előrehaladni, bizonyos távolság megtétele után vissza-vissza kell térni a már elhagyott „helyekhez”.

Az Éden vermei költészetünk egyik legszorosabb szövésű, legegységesebb

kötete. Versei egyszerre kapcsolódnak a kötetben egymáshoz és az egész életműbe is, az összefüggések, vonatkozások többszörösen összetett rendszerét létrehozva. Indokolt költészetünk Dobai-féle teljességváltozatáról beszélni.

Az életmű (s tulajdonképpen a műnemek) szerves összetartozását a kezdetektől hangsúlyozza. Így írt készülő műveiről 1972-ben: „amit elkezdtem, csak arról szólhatnak ezek is”. Egy 1983-as nyilatkozatában pontosabb olvasatát adja az oevre-nek: „megpróbáltam olyan koncentrikus körökként értelmezni, amelyeknek a »középén« ugyanaz a szervező erő áll”. A költészetére is érvényes ez a megállapítás. Akár a kötetek, akár a „témák”, fogalmak alkotta „teljességek” felől közelítünk.

A mostani kötetéről így vallott: „Ami új benne, az az, ami a régi benne: a legelső szerelem története.” Ezzel mintegy megadva munkásságának egyik alapértelmezését. A költészetét alapvetően meghatározó első szerelem hasonló intenzitással, bár egészen más akusztikával, jelen van prózájában is. Az első szerelem élményét prózája helyezi nagyobb összefüggésrendszerbe: „A »nagyregény« maga: a férfi—nő kapcsolat — mondja a már idézett 1983-as nyilatkozatában —, amely a XX. században, különösen annak befejező harmadában merőben új arculatot mutat, ennek megfelelően ábrázolása is, megírása is új feladat elé állítja az író. A férfi—nő kapcsolat, függetlenül a házasság intézményétől, de akár arra is tekintettel: egyelőre brutális formát látszik öltetni, és ebből a forrongó-fojtó formából még nem bontakozik ki az az »utópia«, amely esetleg új és szilárd alapokat vehet az úgynevezett »társas érzelmi kultúrának«, ahová egyebek között a házasság intézménye is utalható. Megítélésem szerint az úgynevezett »nagyregény« nem csupán irodalmi, esztétikai, művészeti fogalom és kategória, hanem és hangsúlyosan: politikai!”

(Versesköteteit akár „nagyregényként” is olvashatjuk, ha nem feledjük, hogy a költészet nyelvén íródott ez a mű. Érdekes összehasonlítani *A birodalom ezredese* Alfred Redl és Kubinyi Katalin kapcsolatát ábrázoló részeinek nyelvét a versek nyelvével.)

Dobai a legkézenfekvőbben a szerelem, az első szerelem költőjének nevezhető, mindössze arra kell figyelmeztetni, hogy a „szerelmes költő” meghatározás e költészet értelmezésével, a maga bonyolultságában érvényes csupán.

Az első szerelem folyamatos megidézése, történetének „feldolgozása” alapvetően emlékező-nosztalgikus alaphelyzetet rejt magában, ezt a veszélyt azonban Dobai alkata-szemlélete magától értetődő természetességgel elkerüli. Az első szerelem ilyen hangsúlyos jelenlétének nem az önéletrajzi elem túlsúlya, a túlzott alanyiség vagy az emlékeztől szabadulni nem tudás az oka. Az első szerelem „újraélésének” akarása, azaz egy ideális élethelyzet (újra) megteremtésének, kivívásának radikális programja kínálja a magyarázatot. Ezt a magatartást, programot Molnár Miklós (*Életünk*, 1978. június) a „folyamatos lét-érvényesség” elérésére tett kísérletként értelmezi.

Dobai magatartását, programját „radikálisként” jellemezhetnénk. A „radikális” jelző egy saját emberi-művészi magatartás jellemzésére szolgál, mely nem független a hatvanas évek végének diák- és munkásmozgalmainak szellemiségétől, de azok alapján nem értelmezhető — még egyoldalúan sem nagyon. Pályája legelején, 1969-ben így fogalmazta meg írói célkitűzését:

„Az írói program legáltalánosabb megfogalmazása ma az egész világon egyetemes: írással és művészettel is teljesebbé tenni és meggyorsítani a kommunizmushoz vezető forradalmi utat, ami nem más, mint a lehető legtöbbet tenni az emberért...”

S az emberért a teljes élet, a szabadság kivívásával lehet a legtöbbet tenni. Eltekintve a személyes-életrajzi meghatározottságtól, szinte törvényszerű, hogy egy ilyen alapozású radikális világnéző középontjába a szerelemnek kell kerülnie. Ez a fajta „radikalizmus” Dobai műveinek politikuma is.

Dobai költészetének két alapvetően meghatározó eleme az első szerelem és a „radikális” hangvétel szinte állandó jelenléte, ezek akár külső ismertetőjegyeknek is tekinthetők. (Meg kell jegyezni, hogy a „radikalizmus” értelmezésére és az életműbeli jelenlétére egy másik dolgozatban szükséges visszatérni.)

A radikális hangvétel Dobai első kötetére a legjellemzőbb, ahol az avantgárd formai és szemléleti jegyeivel együtt van jelen. Itt a legintenzívebb, legkoncentráltabb, legegységesebb Dobai költői nyelve. Helyenként az öncélúsághoz közel álló kép- és metaforazuhatagok találhatók. Az első szerelem is csak áttételesen van jelen egyelőre. Minden dinamizmusa ellenére a leszámolás könyve a *Kilovagolás egy őszi erődből*. A teljes élet élésének radikális értelemben vett lehetőségével számol le, és „kiírja” magából a mintegy életkori sajátosságként is jelentkező avantgárdot, és e kötet után a radikalizmusa is „enyhébb” formában jelentkezik. Valószínű, hogy a kötet verseinek többsége az első szerelem lezárulta után keletkezett.

Törvényszerűnek tekinthető, hogy ezután, az *Egy arc módosulásaiban* magára az első szerelemre „emlékezik”. És ez már (így utólag) jelzi a *Hanyatt* válsághelyzetét, melyben a dinamizmus „egy állapot szótárává” alakul.

A hosszú szünet után — melyet egyértelműen nem nevezhetünk válságnak, mert Dobai más irányú tevékenysége, főként forogatókönyv- és regényíróként, igen aktív —, ha nem törvényszerű is, de logikus következmény az összegzés.

A kötet szerkezete is utal az összegzésre. Az első szerelem és az irodalom között feszül az igazán nagy ívű szerkezet, mely a szokványos verseskötetekéhez képest tagolatlanak tűnik. A kötet nem tagolódik ciklusokra, de nem is egy hatalmas ciklus. Egyetlen nagy egységet (rejtve az egész életművet) mintáz a 74 verset tartalmazó könyv. E szerkezethez egyszerre kétféle módon, lineárisan és körkörösön kell közelíteni, a két módszer folytonosan egymásba olvad.

A szerkezet kiinduló pontja (az első vers: *Az első szerelem primitívje*) és legfőbb szervező ereje az első szerelem, a kötet nagy része erről „szól”. Az olvasót meglepetésként éri a kötet lezárása — értelmezésre szorul. Az első szerelem idézésétől e talányos (és radikális) felszólításig jutunk: „Mondj le arról, hogy életedről szavakkal is beszélhetsz, / miközben és ameddig élsz.” Tehát — a költő vagy nem a saját életéről beszél, vagy nem él, vonhatnánk le a túl egyszerű következtetést. Közelebb járhatunk a megfejtéshez akkor, ha — nem kevésbé leegyszerűsítve — úgy olvassuk, hogy a költő a (teljes) élet helyett az irodalmat éli (mert szavakkal beszél és az életéről; emlékezik vagy remél?, de nem a vágyott életet éli) ... Az összegzés sikeréhez és költészetének kiteljesedéséhez az irodalom, a költészet nyílt és végleges vállalása is hozzájárulhatott. (Valamikor úgy vélekedett, hogy műfajai közül a költészetet hagyja abba legkorábban...)

A szerkezet körkörös értelmezése adja a kötet legizgalmasabb olvasatát. Az oeuvre Dobai által is hangsúlyozott egysége és szervezősége folytán minden fogalom kulcsfogalomnak számít. Közelebb jutunk Dobai költészetének megértéséhez, ha a legfontosabb, legjellemzőbb fogalmait, verstárgyait, motívumait vesszük szemügyre és valamiféle rendszerbe foglaljuk. E fogalomrendszer tagjainak fölbukkanása és egymáshoz való viszonya eredményezi a körkörös olvasatot.

Már Földényi F. László fölvetette remek dolgozatában (*A gondolat labirintusában*. Új Forrás 1979/5.), hogy Dobai műveinek jobb megértéséhez írásainak *katégoriáit* kell vizsgálni (ő a gondolati oldal felől közelített, és az egész életműhöz).

A fogalmak vizsgálata során folyamatosan fenyegető veszély, hogy a versek gondolatiságára való fokozott figyelés elrejtí a költői teljesítményt, melyet eddig — azonkívül hogy általában jelentősnek ítélik — érdemben nem értékelték. Látni fogjuk azonban, hogy e fogalmak is a költőiség hordozói.

A fogalmak vizsgálatát egyébként a kötet (és az életmű) nem csak kínálja, hanem szinte kényszeríti is. Dobai „fogalmi” tulajdonképpen verseinek témái, tárgyai („tárgyak az évek is”) — verstárgyak, melyek nem kizárólag a gondolathoz kötődnek, „hirtelen lesz egy gondolatból érzés”.

Szó szerint értendő, hogy a Dobai-versvilág rendezőelve a — legelső — szerelem, e köré szerveződik költészete. Az első szerelem és szinonimái, valamint a közvetlenül hozzájuk rendelhető „tárgyak” (Katalin, augusztus, test, tenger, életévek stb.) adják e poézis alapszólamát. Itt kell említeni, ide sorolható, vagy inkább ezek hozzá, az egyik legfontosabb, bár viszonylag ritkán, de hangsúlyosan föltűnő fogalom: az *éden*.

Az Éden vermei — a cím értelmezi az egész kötetet, a kötet pedig az egész költői munkásságát. (Paradox módon a negyedik kötetben a címen kívül másutt nem fordul elő az éden.) Dobai költészete (művészete) az éden fogalma által válik egységesen megközelíthetővé, értelmezhetővé, s talán nem véletlen, hogy nem határozza meg közelebbről a jelentését.

Nyilvánvaló, hogy az éden és az első szerelem itt egymás függvénye. (Az első szerelem Dobai életének édeni szakasza.)

Az *éden* jelentése és használata azonban sokkal árnyaltabb és egyetemesebb érvényű. Az éden huszadik századi, profánabb értelmű használata inkább metaforikus, mint fogalmi. Eredeti (vallásos) értelemben az éden, az édenként azt a helyet, a földi paradicsomot jelentette, ahol az ember a bűnbeesése előtt élt. Ebből annyit őrzött meg a mai használat, hogy most is valami már nem létező, de áhított dolgot jelöl; ilyen lehet a szerelem, a boldogság vagy egy életszakasz stb. Proust szerint paradicsom csak elveszett létezik. Carlos Fuentes Borgesről írva állapítja meg: „S a kert, az Éden, El Dorado neve valójában: Idő.” Dobai édenét is az elveszettség érzése és az idő motiválja. Költészete az éden elvesztése utáni költészet.

*Édent akartam, nemcsak életet,
mely két halál közé szorulva
csak óvatos sors lehet.*

A *Kilovaglás*... kulcsfontosságú, az életművet előre meghatározó *Édent* című versének zárószorai ezek. A *Tudom* című (Máté Marinak ajánlott) versében így érzékelteti helyzetét (szintén a *Kilovaglásban*): „De ezer darabból áll ez a kert, / egy darabból állt az éden.” A következő, második kötet, az *Egy arc módosulásai* valószínűsíti, hogy az éden elvesztése azonosítható az első szerelem, illetve a vele egyidejű életszakasz — annak „teljes életének” — elmúlásával. Az éden utáni vágy majdnem mindegyik versében jelen van és az első szerelem (és újabban a tenger) újraélésének kísérleteiben nyilvánul meg. Dobai utólag írja — szinte egyfolytában — az első szerelem (és a „tenger”) történetét, mintegy igazolva Huxley (Hamvas Bélától idézett) állítását: „a boldog embernek nincs irodalma”.

Dobai időélménye ebből az éden/első szerelem utáni vágyból érthető meg. A „vermes-Éden” ideje lehet csak ez, éden utáni idő: „A jelen semmi más, mint a működő múlt.”

A „radikális” költészet totalitása nyilvánul meg költői gyakorlatában. A „külső” szemlélő úgy láthatja, hogy Dobai ugyanazt a verset írja és ugyanaz a Dobai írja ezeket a verseket. Gyakran vetik szemére a statikusságot és a tematikai egyoldalúságot (ez csak rendkívül felületes olvasat mellett lehetséges). Pedig csak az első szerelem (élménye) a változatlan, az ugyanaz, állandó, nem fogó intenzitású. Dobai egy év (pontosabban egy élmény) totális történetet írja, minden rezdülését, években tovagyrúzását „kutatja”. Egy soha el nem végezhető munka: újra átélni *ugyanazt* az évet *ugyanazzal* a lényel (*Honvágy egy év után*, „Az életünk, Katalin, többé már nem találkozik?”; „Valami nagy, elbúcsúzott egész / üzen az eleső, szétszórt részletekből, / mintha egy táncdal lenne: »visszatérsz még« / és a múltakat megmásítja tested: a kezdetektől.”).

Az időélménye egybefonódik létélményével, mely magától értetődően idővonzatú, s az „egyetlen egyszerűség” kategóriáját kell említeni vele kapcsolatban, de ezen is átsugárzik a „mégis készül és lesz találkozás?” reménye. Ez a kettősség hordozza magában az éden elérhetőségét. És ez magyarázza — utólag — az első kötet radikális-avantgárd magatartását, hangvételét, életalakításkísérlését — az éden elnyeréséért. Egy novellájában (*Alapműveletek*) tovább árnyalja az éden jelentését és életprogramjába illeszti: „Az Elveszett Paradicsom mítosza kevés, mert a reményen és a lehetőségen nyugszik. Kell az a Paradicsom is, ami lehetetlen, amire folyton készülni kell.”

A fogalmak szemrevételezése során egy sajátos gondolati építményhez jutunk — úgy, hogy közben egyetlen filozófusra sem tudunk hivatkozni. Ebben nem a filozófiát tanult Dobai filozófia elleni támadását kell látnunk, noha leírta ezeket a sorokat: „... a filozófia halott. / (A filozófia olyan szenvedélyvé vált az értelmiségnek, / mint amilyen szenvedélye volt az arisztokráciának a vadászat.)”, hanem azt kell felismerni, hogy mindenestül irodalmat „csinál”. Nem tagadja a filozófiát, Heideggerre több versében is hivatkozik, de nem helyettesíti vele az irodalmat: „Melyik filozófia szerint / érkezzünk fel a bárba?” Tovább lépve és a következtetést is levonva még két verssort kell idézni: „megáll a gondolat az egyszerű, a pontos szavaknál”; „Hirtelen lesz egy gondolatból érzés”. Tehát az éden inkább „érzelmi-érzéki”, mint gondolati konstrukció.

A kötet szerkezetét sem értelmezhetjük a filozófia (vagy az irodalomelmélet) fölhasználásával; egyszerre kell közelítenünk az életrajz (az első szerelem) és az irodalom felől. A cím: *Az Éden vermei* Dobai költészetének legteljesebb metaforája, s egyben minta a szerkezethez is. Az éden jelentésének fölfejtési kísérlete után a „vermek” értelmezése a következő föladat.

A vermek jelentését a versek sorrendjének megfigyelése tárja föl a legteljesebben, melyek akár az éden összetevőiként is fölfoghatók. A vermek jelentésének, azaz a fogalmak leírásával egy Dobai-szótár alapjai rakhatók le. A kulcsfogalmak a könyv első negyedében szinte szótárszerűen megtalálhatók, ha nem is olyan didaktikusan, majd fokozatosan „összevegyülnek”.

Az első szócikk természetesen az *első szerelem*, a kötetnyitó vers címében is szerepel: *Az első szerelem primitívje*. Ebből fejlődik ki az egész kötet, a „szócikkek” is ennek a logikának megfelelően következnek. A második vers-cím: *Honvágy egy év után*; az év a szócikk, mégpedig az 1964-es év és a hozzákapcsolódó jelentések (a versből): a működő múlt, az emlék-émlékezés. Az előző

címzavakhoz kapcsolódik az *augusztus* („De te augusztus maradsz”, „Augusztusnak nevezd magad”, „Egy augusztus emléke azóta egyforma”), mely *Katalinnak*, az első szerelemnek is szinonimája. A harmadik vers címe két címszót is ad: *Test, tenger* — egymásnak is megfelelteti őket Dobai —, itt az első szerelem materiális valóságától a kapcsolat következményéig jutunk, Dobai tengerész lett. Ezen a ponton lép be költészetének másik nagy, meghatározó élményköre (a *Vitorlák emléke* ciklusban teljesedik ki), mely szintén az első szerelem függvénye, következménye. (A *Vitorlák emléke* önálló kötetként megjelenése várható, talán az *Egy arc módosulásainak* lesz párkötete). Ugyanide tartozik *Kuba, Havanna, 1973–74* „intermezzója” (prózában a *Sziget* című útinaplóban szól erről, mely az 1964 című naplórekonstrukciójával egy kötetben jelent meg). A tengerélmény „folytatásai” a balatoni, *csongrádi* versek, utóbbi szintén szorosan az első szerelemhez kötődik. Ezen a ponton kapcsolódhatnak be a *terek, a helyek*, melyekhez Dobai különösen szorosan kötődik, a kötet verscímeinek nagy része helymeghatározás (ezek a terek is időben múlóak, változók). Az *Éden vermei* között fontos helyet foglalnak el a *fényképek*, ezekhez is szoros és ambivalens viszony fűzi a költőt. (A viszony föltárásához külön tanulmányra lenne szükség, melynek középpontjában az *Egy arc módosulásai* állna.)

A legfontosabb *alapszavak* száma az egész életmű átfogó vizsgálatával bizonyára tovább bővül, de a szótár jellemző szavai (meztelen, túlélés, identitás stb.) még innen sincsenek kimerítve.

Költészete kiteljesedésével „verselése” is tökéletesedett, egyre inkább „versszerűvé” váltak versei, egyre több ponton kapcsolódik Dobai lírája a magyar költészet áramába. A szövegtől való elmozdulása nehezen érzékeltethető, mert költészetének előző szakaszairól sem készült ilyen jellegű értékelés, leírás.

Ez a fejlődés rokon vonásokat mutat (helyenként egybeesést) a költészet — és föltehetően Dobai életének — utóbbi évtizedbeli alakulásával. A kezdeti avantgárd posztmodernné változik, mely az avantgárdot is hagyományként kezeli a „mivesség” újra megjelenésével.

Dobai költészete a kezdeti lendületéből, radikalizmusából mit sem veszített, ám sokkal költőibbé, kidolgozottabbá vált. Ennek érzékeltetésére a legjobb példa az emlékezetesen erős és szép kötet- és verskezdő sorok idézése lehet:

*Szezelemből nem kellett volna második, Uram,
elég lett volna az első, legelső, úgy és ahogyan!*

A hangvétel az első köteté, a modalitása azonban már „nosztalgikus”, mely a második kötettel jelentkezik. Az *első szerelem primitívje* is szabadvers, de végig rimes. És az alapvető újdonság, ami esetleg véletlen is lehet, a vers hasonlósága Balassi *Adj már csendességet...* című költeményével, mindkét vers könyörgés, Németh G. Béla tanulmánycímét idézve a szabatos leírás érdekében: „a könyörgés artikulációja, a reménység jegyében”. Számos versében találhatunk hasonló „idézéseket” (a konkrét utalások: Kosztolányi, Tompa, Berzsenyi, Vajda).

Költészetének kismértékű átrendeződéséről tanúskodik az a látszólag külsődleges tény, hogy a felszólítások eddigi túlsúlyát a kérdések veszik át fokozatosan.

Költészete elmélyülését, tökéletesedését mutatják az első olvasásra csak *szép* versek megjelenése, melyek a korábbi kötetekben elképzelhetetlenek lettek volna:

*Az életünk, Katalin, többé már nem találkozik?
Egy véletlent nem követ soha egy második?
Igen, lehet, hogy végképp lehetetlen
megjelenni megint a megmaradt helyekben,*

*ahol szerelmünk nyílt nyara, augusztusa telt,
ahol egyszerű és szabad szavakkal felelt
egy rabruhás világnak a fegyvertiszta ifjúság,
ahol pulzus-pillanatok szülő éveket törtek át.*

(A Magas-Tátrában is: a tenger.
Tvrdošín, 1980. október 31.)

A *Balti hajnal* című verse a magyar tájírának is feledhetetlen darabja, így szól a két utolsó strófája:

*A tér még időtlen, de már egy másnap ez,
csak a horizont magánya mutatja még a tegnapot.
Az első sugarak vizekre-kivont pengéfénye megragyog,
ahogy fényre szemednek, amikor láttad a szerelmet,*

*ahogy csapása pengédre egy másik pengének —
Azóta álmok mélyén bolyong a társad
s ahogy hullám hullámtól hullámot elválaszt,
kint a jégazúr nyiltvízen, úgy tőle téged: tengerévek.*

Dobai Péter költészetéhez még az első „közéltetés” útját járjuk, de érezhető és kijelenthető, hogy napjaink egyik igen fontos költője, aki az eddigieknél nagyságrendekkel nagyobb figyelmet érdemel. (Aligha róhatjuk föl költészete hibájául, hogy főként irodalmon kívüli okokból, eddig nem részesült a méltó elismerésben.)

